

Thomas Glesener, *L'empire des exilés. Les Flamands et le gouvernement de l'Espagne au XVIIIe siècle* [Bibliothèque de la Casa de Velázquez, 71] (Madrid: Casa de Velázquez, 2017). xii, 495 p. ISBN 9788490961551.

DOI: 10.18352/tseg.1096

De strijd om de Spaanse Kroon na het overlijden van koning Karel II (1700) was het gevolg van het feit dat deze Spaans-Habsburgse vorst bij testament Filips van Anjou, kleinzoon van de Franse koning Lodewijk XIV als zijn opvolger aanwees. De Spaanse Successieoorlog plaatste niet alleen Frankrijk en Oostenrijk tegenover elkaar. In Spanje veroorzaakte de kwestie een burgeroorlog omdat de aanspraken van aarts-hertog Karel van Habsburg (vanaf 1711 keizer Karel VI) op de troon door de politieke elite in Castilië, Aragon en Catalonië werden gesteund. De Vrede van Utrecht (1713) beslechtte het conflict: Filips van Anjou behield als Filips V de Spaanse Kroon, deed afstand van zijn dynastieke rechten in Frankrijk en stond de Spaanse Nederlanden samen met de Spaans-Italiaanse gebieden aan de Oostenrijkse keizer af.

Tussen 1703 en 1714 weken een 900-tal officieren en ongeveer 2.500 soldaten uit de Zuidelijke Nederlanden naar Spanje uit. Deze '*flamencos*' ('*flamands*' – 'Vlaamingen', de algemene term waarmee alle inwoners van de Spaanse Nederlanden werden aangeduid) kozen er voor om er Filips V als leden van zijn Koninklijke Wacht en als 'Waalse gardekorps' in Madrid te gaan ondersteunen. Thomas Glesener onderzoekt in *L'empire des exilés. Les Flamands et le gouvernement de l'Espagne au XVIIIe siècle* het belang van deze '*flamencos*' voor de jonge Spaanse Bourbon-dynastie. Dat een deel van de 'Vlaamse' militaire elite voor Filips V koos, is niet zo verwonderlijk. In de tweede helft van de zeventiende eeuw slaagde Lodewijk XIV er in Artesië, Waals Vlaanderen, Rijsel-Douai-Orchies, het Kamerijkse en delen van Henegouwen en van Luxemburg te veroveren en bij Frankrijk te annexeren. Het Franse leger profiteerde van de verzwakking van het Spaans-Nederlandse militaire potentieel als gevolg van chronisch geldgebrek en van de economische crisis. In die periode slaagde de Franse koning er ook in om het vertrouwen van een aantal Zuid-Nederlandse edelen, vooral dan die uit de zogenaamde 'Waalse gewesten' te winnen. Vele edelen uit het grensgebied met Frankrijk hadden daar belangrijke bezittingen, en een aantal van hen was door huwelijk aan Franse adellijke geslachten gelieerd. Voor deze Zuid-Nederlanders, die ten tijde van het overlijden van Karel II goed in leidinggevende Franse politieke en militaire middelen waren geïntroduceerd, opende een Bourbon-opvolging in Spanje heel wat perspectieven. Een aantal besloot dan ook om hun lot met de Spaanse Kroon te verbinden en trok naar Spanje. Daar vormden ze de Koninklijke Wacht en het 'Waalse infanterieregiment'. De '*flamencos*' werden door Filips V gunstig onthaald, voelden zich in Spanje geen 'vreemdelingen' en genoten heel wat voorrechten.

Glesener beperkt zich in zijn studie niet tot de militaire aspecten van de 'Vlaamse' aanwezigheid in Madrid en in het Spanje van de achttiende eeuw. Een groot deel van zijn onderzoek betreft het maatschappelijk doen en laten van de leden van de 'Vlaamse Koninklijke Wacht'. Hij gaat na hoe zij gerekruteerd werden en welke families binnen hun gemeenschap in een toonaangevende rol hebben gespeeld. Glesener toont ook aan hoe de leden van de 'Vlaamse Koninklijke Wacht' en van het 'Waalse infanterieregiment', én hun nakomelingen, er in slaagden de belagen van hun 'natie' veilig te stellen, zodat zij zich in de Spaanse militaire, politieke en economische wereld hebben kunnen verankeren. Niet zozeer de Koning dan wel belangrijke '*flamencos*' speelden daarbij een hoofdrol. Het onderzoek van Glesener naar de activiteit en de lotgevallen van de individuele leden van de 'Vlaamse' legerkorpsen naast Filips V toont aan dat hun loyauteit aan de vorst, die terugging tot de Spaans-Habsburgse monarchie, in de nieuwe dynastieke Spaanse Bourbon-context goed kon gedijen. De aanwezigheid van deze 'Vlamingen' was voor de eerste Spaanse Bourbon-vorst niet zonder belang. Zij hebben zijn 'blik naar het Noorden' open gehouden, niet om de Nederlanden te heroveren, maar om duidelijk te maken dat Spanje, in verbondenheid met Frankrijk, meetelt in Europa. Glesener beperkt zijn onderzoek niet tot de regering van Filips V. Hij bestudeert ook de positie van de '*flamencos*' ten tijde van Ferdinand VI (1746-1759), hoe onder Karel III (1759-1788) de privileges van de Koninklijke Wacht werden bevestigd en hoe deze militaire elite zowel in Spanje zelf als in de Nieuwe Wereld steeds meer macht verwierf.

Het boek van Thomas Glesener is een degelijke, door nauwgezet onderzoek in Spaanse, Franse en Belgische archiefbewaarplaatsen onderbouwde studie. Het is een basiswerk voor iedereen die zich in de gevolgen van de Spaanse Successieoorlog wil verdiepen. De studie is vooral een belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van de politieke en militaire machtsverhoudingen in het Spanje van de achttiende eeuw, waarbij zij een nieuw licht werpt op de sociale en politieke rol die de ingeweken '*flamencos*' in die periode in Spanje hebben gespeeld.

Gustaaf Janssens, KU Leuven

Jane C. Judge, *The United States of Belgium. The Story of the First Belgian Revolution* (Leuven: Leuven University Press, 2018). 320 p. ISBN: 9789462701571.

DOI: 10.18352/tseg.1097

Lang vóór de Vlaams-nationalistische partij NVA aanstuurde op de omvorming van het koninkrijk België tot een statenbond, bestond er in dezelfde contreien al een confederaal land. De *États Beligiques Unis* of Verenigde Nederlandse Staten (1790)